

Føroyskt húski komið í neyð í Argentina og noyðist at flýggja:

Hava politivakt uttan – fyri húsini dag og nátt

– Í løtuni verður roynt at útvega teimum pengar, so tey sleppa av landinum. Bæði danski sendiharrin í Argentina, og hjálparfelagsskapir arbeiða við málinum

ÁKI BERTHOLDSSEN

– Støðan er onki serlig. Vit vóna bara, at vit sleppa av stað sum skjótast.

Nei, tá ið tú noyðist at hava politistar á vakt uttanfyri húsini alt samdøgurið, og tá ið vakatarhald má vera á skúlanum, børnini ganga í, er støðan einki serlig.

Lítið grunaði Marjun Dahl úr Havn, at hon einaferð skuldi verða noydd at flýggja yvir hals og herðar úr nýggja heimlandi sínum, Argentina.

Men nú er støðan hjá henni, og øllum húsinum, so ótrygg, at bæði danska sendistovan, mannarættindafelagsskapir, og onnur hava verið noydd at hjálpa teimum, og í løtuni verður roynt at útvega teimum pening so tey sleppa av landinum.

Fortíðin spókir

Tað er fortíðin hjá argentinska manni Marjuna, sum nú spókir aftur.

Fyri nokrum árum síðani mætti Marjun argentinaranum Luis Urquiza, og eftir at hava búið í Keypmannahavn eina tíð, gjørdi tey í november 1994 av at flyta aftur til heimland hansara.

Maðurin varð rýmdur til Argentina undan tí harðrenda hernaðarstryminum.

Hann hevði verið politistur, men samstundis hevði hann lisið á lærdum háskúla, og í.

Og tá á døgum var tað nóg mikið til at koma undir illgruna fyri „statsfiggindaligt“ virksemini.

Tí tað liggur í náttúruni hjá harðrendum einræðisharrum, at teir kunnu bara yvirleva við at spjæða ræðslu og ótta út í hvønn krók og hvørja kroyru í landinum.

Hvør lítill spíri til mótsøðu má knúast í føðingini og tí verða fólk tikin, pínd og fyribeind uttan fyrilit.

Bara allar minsti illgruni er um, at tey havast at onkr-

um, sum kann koma eina-ræðisharranum aftur um brekkur er nóg mikið til at fólk verða frybeind.

Ofta er tað hjá studentum og útbúgvnum fólki, at fyrstu spírarnir til mótsøðu spretta burtúr, og av tí sama hava eina-ræðisharrar ofta lesandi fólk í kikanarum.

Uttan at vera serliga politisk virkin, varð Luis Urquiza bráðliga handtikin, settur fastur og píndur.

Hann var tó leyslatin aftur og rýmdur til Danmarkar, har Marjun og hann hittust.

Men nú eina-ræðið er fallið, og fólkareðið aftur sett í gildi aftur í Argentina, hildu tey, at tey ekkaleys kundu fara yvir aftur.

Men síðani hava tey fingið at sannað, hvussu seigilívað eitt eina-ræðið, sum hevur gjøgnumsgjæð eitt heilt land, hvørja skrivstovu og hvønn stovn, kann verða.

Tí nú, nóg ár aftaná

stinga hógvarnir enn undan.

Og avleiðingin hevur verið, at Marjun, Luis, og alt hús teirra, fleiri ferðir hesar seinastu mánaðirnar eru hótt av økendum fólki í telefonini.

Hesar hóttanir verða tiknar í so stórum álvara, at politistar halda vakt yvir teimum alt samdøgurið, og bæði danska sendistovan í Buenos Aires og ymsir mannarættindafelagsskapir eru komnir upp.

Samstundis er frágreiðing send Amnesty International í London.

Funnu hópgrev

Marran hjá Marjuni og teimum byrjaði í mai mánaða, tá ið nakrar hópgrevir frá eina-ræðistíðini vórðu fundnar í einum kirkjugarði heimbýi teirra, Córdoba.

– Í hesum sambandi vóru eyggni vend ímóti fregnartænastustjóranum í landspartinum, Carlos Yanichelli,

tí hann var undir illgruna at hava verið uppi hesum hópmorði greiðir Marjun frá.

– Politikarar úr fleiri flokkum kravdi, at guvernørurin í Córdoba kannar, hvønn leiklut Yanichelli hevði í hesum sorgarleiki.

– Í hesum kanningum er Luis Urquiza nevndur í fjølmíðlunum sum eitt mögulegt vitni ímóti Yanichelli.

Marjun sigur, at maður hennara hevur tvær ferðir fyrr, bæði fyri Amnesty International í Keypmannahavn í 1980 og fyri argentinsku sendistovu í Danmark í 1984 ákært henda sama Yanichelli fyri at vera ein av bóðlunum, sum hevði pínt hann, tá ið hann sat fastur.

Hon sigur, at hóast offerini altíð høvdu bind fyri eyggni, tá ið tey vóru pínd, fyri ikki at kunna vitna í móti bóðlunum, kendi Luis summar teirra aftur á mál-

inum av tí at hann sjálvur

var politistur.

– Nú hevur Luis aftur verið í fjølmíðlunum og greitt frá, at hann visti um fregnartænastustjóran.

– Tað endaði við, at guvernørurin setti eina nevnd at kanna fortíðina hjá Yanichelli.

Nevndin skuldi eisini kannað, hvussu politideildin, ið hevði til arbeiðis at berjast ímóti politiskari mótsøðu, virkaði frá 1974-83.

– Hendan politideildin taldi bæði vanligt polití og hálvhernaðarlaga fregnartænastu, og handtók, fongsladi, píndi og myrði frá hond, og læt fólk í hóptali hvørva.

Og at enda skal nevndin kannað, um nakrir „veteranar“ frá eina-ræðistíðini enn eru politistar.

– Samstundis varð Yanichelli koyrdur í farloyvi og í juli mánaða varð hann sagdur úr starvi.

Marjun sigur, at nevndin var liðug við arbeiði í juli. ógvuliga lítið er líkið út um úrslitið, men ein niðurstøða var, at yvir 100 politistar frá eina-ræðistíðini eru í starvi enn, summir í høgum stovum. Um Yanichelli er onki líkið út enn.

Marjun og Luis, við døtrunum Ceciliu og Cristinu.

– Vit hava fingið so nógv umrøðu, at beint nú ervandin kanska ikki so stóru, men vit stúra fyri, hvussu verður, tá ið ein tíð er frálíðin, sigur hon

Blivu hótt í telefonini

Marjun sigur, at eftir at maður hennara alment hevur greitt frá, hvat hann visti um Yanichelli, eru tey fleiri ferðir hótt við lívinum.

– Fleiri ferðir hava økend fólk ringt til okkara og sagt „at „...nú verður tað skjótt vit koma at taka tykkum...“ og „...nú er ikki leingi afturat, so...“

Marjun sigur, at tað einu tíðina lögdu tey eisini merki til ein fremmandan bil, sum javnan koyrdi aftur og fram eftir tí fríðaliga vegnum, tey búgva við, og har annars ongir bílar koyra uttan hjá fólki, sum búgva har.

– Tá ið bilurin varð kannaður, visti tað seg, at hann hevði falskar nummarplátur, men at fregnartænastan átti bilin.

Politivakt dag og nátt

Marjun segði, at tey tóku hetta í størsta álvara og settu seg tí í samband við danska

sendiharran í Buenos Aires. – Eisini hann tók málið í størsta álvara og setti seg í samband við guvernørin um trygdina hjá teimum.

– Úrslitið av tí var, at polití varð sett á vakt uttanfyri húsini dag og nátt.

Somuleiðis verða tey noydd at fylgja børnunum í skúla og heimaftur.

A skúlanum er altíð vaktarhald at syrgja fyri, at orindaleys ikki sleppa inn á skúlan.

Men nú er vaktarhaldið á skúlanum styrkt, meðan báðar døturnar hjá Marjuni eru í skúla.

Noyðast at flýggja

Hóttanirnar hildu fram og støðan er nú so ring, at tey noyðast at rýma.

Danski sendiharrin skuldi søkja ein grunn hjá danska uttanríkisráðnum, sum hjálpir fólki, sum eru í somu støðu sum vit, figgjarlaga.

Enn er svar ikki komið. Men Marjun og tey siga, at beinanvegn tey fáa kansin, flýggja tey úr Argentina, aftur til Danmarkar.

Hon sigur, at tey hava havt eina lítla kiosk, men hana hava tey verið noytt at lata aftur.

– Tað var beinanvegin, at vit mistu øll viðskiftafólk. Fólk tordi snøgt sagt ikki at keypa frá okkum, nú tað uddi við politistum og politibilum rúndum okkum alla tíðina.

Hvussu verður við húsunum, og tí tey annars eiga, er óvist, men møguliga noyast tey at rýma frá øllum.

Umtala stóran týðning

Marjun sigur, at tað hevur stóran týðning, at mál, sum hetta fær umrøðu.

– Meiri umrøðu eitt slík mál fær, verri er at gera álvara av hóttanunum, tí eingin torir at gera nakað, so leingi fólk fylgja við.

Og málið hevur fingið nógv umrøðu í Argentina, bæði í bløðum og sjónvarpi.

Tí heldur Marjun, at vandin er ikki so stóru beint nú.

– Men vit stúra fyri, hvussu verður, tá ið ein tíð er frálíðin.

Hon sigur, at tað tí er av alstórum týðningi, at fólk gera vart við seg.

Marjun sigur ein mannarættindafelagsskapur í Argentina hevur tikið málið upp, og tað hevur ført við sær, at guvernørurin í Córdoba hevur fingið nógvur áheitanir um at ansa eftir okkum, bæði úr Argentina, men eisini uttanlands, eitt nú úr Kanada.

Tað er eisini gjørt vart við málið hjá Amnesty International í London.

Marjun sigur, tað tey, sum heva hug at gera vart við sær, kunnu senda guvernørin um fax, har tey siga, at tey stúra fyri trygðini hjá Urquiza húsinum í Córdoba og heita á hann um at fylgja gjølliga við gongdini.

Fax nummarið er:

0095451690453, og guvernørurin eitur Mestre.

Tað ber eisini til at skriva teldubrev til:

serpej@wanani.aec.oej.